

протидії хаотичній забудові. Загалом, подолання хаосу у сфері правового регулювання в будівництві комплексно може бути досягнуто шляхом кодифікації містобудівного та будівельного законодавства, що дозволить надати імпульс розвитку будівельного комплексу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Манцевич Ю. М., Макухін О. В. Проблеми впровадження інноваційних підходів у сучасну законодавчу базу містобудівної діяльності / Ю.М. Манцевич, О.В. Макухін // Досвід та перспективи розвитку міст України. – 2014. – № 27. – С. 25-38.

2. Геннадій Зубко: маємо затвердити єдині для забудовників правила містобудування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua/start.php?q=News1/Ua/2018/22031804.html>.

3. «Планування та забудова територій» Державні будівельні норми Б.2.2-12:2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>.

*Носенко Ганна Андріївна, доцент,
Ларіонова Мар'яна Андріївна, асистент,
кафедра містобудування КНУБА*

КОМПОЗИЦІЙНИЙ АНАЛІЗ РЕЛЬЄФУ ІСТОРИЧНОГО МІСТА ЯК ОСНОВА ЙОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Якість архітектурного середовища міст України – неодмінна складова стабільного розвитку суспільства загалом і кожної людини зокрема. Внаслідок досить швидкої зміни соціальних стандартів проживання забудова міста морально старіє, що вимагає її заміни або реконструкції.

Місто являє собою конгломерат природних, екологічних, соціальних, технічних та естетичних чинників. Комплекс естетичних характеристик просторових систем позначається терміном «архітектурно-художній образ»

Архітектурно-художній образ міста - складне й багатогранне поняття. Естетичні якості міста вивчені ще недостатньо через його значну територію, розвиток міста не лише в просторі, але й у часі.

Методологічним основам гармонічної просторової організації та розвитку містобудівних об'єктів, проблемам впливу рельєфу на просторовий розвиток сучасного міста, особливостям зорового сприйняття міського середовища, прийомам будівництва житлових комплексів на схилах, охороні ландшафтів приділяли увагу ряд вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків-архітекторів, серед

яких такі відомі дослідники як Білоконь Ю.М, О.Л. Беляєва, В.Р. Крогіус, Кевін Лінч, Д. Еббот., Є.Є.Водзинський, Т.В.Устенко, О.С. Кондратенко, Н.М. Шебек, В.Т. Шимко, Д.К. Чінь Франсіс та багато інших.

Запропонована в середині 80-х років минулого століття англійським дослідником Кевіном Лінчем гуманістична концепція формування міста на основі сенсорних якостей та психологічних чинників сприйняття штучного середовища базується на принципах його організації та коригування як цілісної системи, що створена на основі чуттєвого сприйняття системи людиною, а не на раціональних моделях функціональності окремих елементів та їх утилітарної злободенності. Кевін Лінч, нарівні з іншими дослідниками, заклав основи сучасної концепції сталого розвитку суспільства в середовищі урбанізованих поселень також і в українському містобудуванні.

Діяльність архітектора-містобудівельника – особливий вид художньої творчості, в якому вирішення художніх завдань тісно пов'язано з функціональними аспектами. Визначальні фактори успішності будь-якої художньої творчості - сила образного мислення та майстерність митця яка виражається в досконалому володінні особливою художньою мовою мистецтва, яка реалізується через принципи та засоби композиції.

Композиція в містобудуванні - це засіб:

- забезпечення орієнтації людини в просторі (утилітарна функція);
- забезпечення стабільного розвитку міста, однією з умов якого є дотримання містобудівельної дисципліни (передбачає послідовну реалізацію архітектурного задуму від загального до локального рівня);
- збереження історично-культурного надбання нації;
- передачі професійної майстерності, культури та знань в галузі вирішення художніх завдань проектування;
- створення цілісних, тобто художньо виразних, естетично значущих містобудівельних комплексів та ансамблів;
- організації комфортного, відповідно до вимог сучасності, середовища існування людини.

Основне завдання містобудівної композиції - створення художньо виразних систем, елементами яких виступають штучні та природні об'єкти - архітектурно-ландшафтні комплекси.

Одним з інструментів конструювання художніх систем в містобудуванні є аналіз композиції сучасного стану архітектурно-

планувальної організації об'єктів містобудування та ретроспективний аналіз містобудівельних систем всіх територіальних рівнів.

Рельєф – один з головних факторів формування просторової композиції міста. Можливості освоєння рельєфу при будівництві визначаються не лише утилітарними потребами, але й своєрідністю його об'ємно – просторової структури, що є передумовою вирішення міста як цілісного естетичного явища. Височини, пагорби, фрагменти гір, високі стрімкі схили або терасовані береги річок, їх миси та заплави здавна відігравали роль активних елементів просторової композиції міста. Долини рік, тальвеги, яружно-балкова система набували значення візуально-просторових та видових осей. Структура рельєфу визначає положення видових точок та видових зон, які належать до цінних елементів містобудівельних архітектурно-ландшафтних комплексів та підлягають збереженню при формуванні сучасної забудови і планування.

Містобудівельним пропозиціям, щодо розвитку міста мають передувати такі основні передпроектні дослідження:

- класифікація рельєфу за його просторовими характеристиками;
- розгляд окремих компонентів і властивостей рельєфу вибірково, відповідно до певних завдань розміщення житлових, рекреаційних, господарських та інших об'єктів;
- вивчення орографічної будови рельєфу;
- пропозиції щодо використання природної підоснови міста як художнього потенціалу його розвитку.

Важливою характеристикою елементів архітектурно-ландшафтного комплексу є їхня стабільність. За довговічністю та, відповідно, впливом на об'ємно-просторову композицію міста елементи архітектурно-ландшафтних комплексів розподіляються наступним чином: основні геометричні характеристики рельєфу та його склад – найбільш стабільні, планування – відносно стабільне, забудова – найбільш динамічна. Відповідно до цієї ієрархії визначається ранг елементів картин (видів) у видовій структурі архітектурно-просторового середовища міста.

Провідний принцип сучасного підходу в містобудівній композиції – цінні естетичні якості природного рельєфу мають бути використані та, по можливості, посилені. При вдалому вирішенні цієї задачі зазначають, що місто «вписалося в рельєф», забудова «поєдналась з рельєфом», ансамбль «розкрився» на річку, тобто, успішно виявлено естетичний потенціал ландшафту.

Сучасні дослідження композиції в містобудуванні визнали пріоритетними такі підходи до використання художнього потенціалу рельєфу:

- активний – головні характерні характеристики рельєфу посилюються: висотна забудова розміщується на найвищих відмітках рельєфу;
- пасивний – висотні характеристики рельєфу вирівнюються, знищуються: застосовується «килимова» забудова між пагорбами, «вільна» забудова вдовж траси, поодинокі розосереджені об'єми на площині;
- дисонуючий (такий, що суперечить просторовій структурі рельєфу) – висотні об'єми в долинах, неструктурований силует забудови на рівнині.

Таким чином:

без врахування глибинних психологічних чинників, що визначають сприйняття міста жителями як комфортного середовища, зловоденні економічно-функціональні пропозиції відносно його розвитку швидко втрачають актуальність;

застосування аналітичних і графічних методів дослідження в композиції дозволяє визначити містобудівельні принципи та прийоми, за допомогою яких, зокрема, історичні міста України досягли та зберегли свою художню цілісність і своєрідність до сьогодення;

структура рельєфу – важливий елемент архітектурно-ландшафтних комплексів і підлягає збереженню при формуванні сучасної забудови та планування;

важливим напрямком збереження індивідуальності міст є використання пам'яток історії і культури як фактору містобудівного розвитку;

досягнення минулого мають поєднуватись з зусиллями, направленими на задоволення сучасних практичних і естетичних, матеріальних і духовних потреб жителів міста.

Список використаних джерел та літератури:

1. Белоконь Ю.Н., Фомин И.А. Наука и творчество в архитектуре. / Под ред. Фомина И.А. – К.: Логос, 2006. – 212 с.

2. Крогиус В.Р., Эббот Д. и др. Градостроительство на склонах. – М.: Стройиздат, 1988. - 328 с.

3. Линч Кевин. Образ города [Електронний ресурс]. – Режим доступу;

http://www.glazychev.ru/books/translations/lynch/lynch_image_of_the_city/lynch_image_of_the_city_2.htm.

4. Методи передпроектного аналізу в містобудуванні: Навч. посібник/ М.М. Кушніренко. – К.: ІЗМН, 1996. – 164 с.

5. Методические указания об использовании памятников истории и культуры как градоформирующих факторов при разработке генеральных планов и проектов детальной планировки. – М., 1988, ЦНИИПградостроительства.

6. Устенко Т.В., Кондратенко Е.С., Водзинский Е.Е. Формирование архитектурно-художественного облика центров городов./ Под ред. Т.В.Устенко. – К.: Будівельник, 1989. – 120 с.

7. Художній потенціал рельєфу як основа формування композиції міста: Методичні вказівки до практичних занять для студентів 2-го курсу напряму підготовки 6.060.102 «Архітектура» спеціальності 7.120.102 "Містобудування". / Укладач доцент Г.А. Носенко. – К.: КНУБА, 2011. – 24 с.

8. Шебек Н.М. Гармонізація планувального розвитку міста. – К.: Основа, 2008. – 216 с.: іл.

*Рябець Юлія Степанівна, кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА*

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ У ФОРМУВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

До переліку основних глобальних екологічних проблем нашої планети одночасно з перенаселенням, забрудненням навколишнього середовища, активним використанням викопних джерел енергії та пов'язаним з ним викидами CO₂, глобальним потеплінням тощо, варто віднести також транспортні проблеми урбанізованих територій. Постійно зростаючий рівень автомобілізації на урбанізованих територіях призводить до щорічного погіршення екологічної ситуації у мегаполісах та великих містах як у світі, так і в Україні.

За даними статистики, транспорт спричиняє 25% викидів парникових газів в атмосферу, що призводить до змін клімату та забруднення повітря у містах. Найбільше викидів виробляють приватні автомобілі – близько 270г CO₂/км на людину [1].

Також, варто відзначити, що на транспортну інфраструктуру міст, як на найстійкіший елемент планувальної структури міста, відводиться значна частина міських земель, а її удосконалення потребує не тільки значних економічних затрат, а й певного резерву міських територій. Отже, підвищення рівня автомобілізації, розвиток транспортної